

ВОЈУВАЛИШТЕ – ПОЛЕ
НА ПРЕЖИВУВАЊЕ

ШКОЛСКИ БОРБЕН
АВИОН „L-39NG“

ВОЕНИОТ МУЗЕЈ НА
БАНГЛАДЕШ

„JUNKERS JU 290“

ШТИТ

Број 183
Јануари 2025

ISSN 1857-6710

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ПРЕДНОВОГОДИШЕН КОНЦЕРТ
НА ВОЕНИ ОРКЕСТРИ

**„Заедно посилни во
хармонија на звуците“**

25

„Заедно посилни во х

Под мотото „Заедно посилни во хармонија на звуците“, припадниците на оркестарот на Армијата со музичари од оркестрите на вооружените сили на Франција, Унгарија, Италија и САД, под диригентската палка на потполковник Горан Илијевски, на 17 декември во Македонската филхармонија го одржаа традиционалниот предновогодишен концерт. По интонирање на државната химна, аудиториумот во исполнетата сала имаше можност да проследи синхронизирана изведба на повеќе нумери од повеќе светски и македонски композитори. Концертот на воените оркестри од сојузничките земји, како и од земјите од

регионот и пошироко, прерасна во проект во рамките на меѓуармиската соработка, кој традиционално се изведува неколку години во пресрет на Нова година или на некој друг државен празник, претставувајќи го силното партнерство и трајните врски на пријателството и соработката. Предновогодишниот концерт го проследија претседателката и врховен командант Гордана Сиљановска Давкова, министерот за одбрана Владо Мисајловски, началникот на Генералштабот на Армијата, генерал-мајор Сашко Лафчиски, министри во Владата, пратеници во Собранието на Република Северна Македонија, претставници на дипломатскиот и

армонија на звуците”

воено-дипломатскиот кор акредитирани во Република Северна Македонија, активни и пензионирани генерали на Армијата, припадници на Министерството за одбрана, Генералштабот и командите на Армијата и други гости. Воениот оркестар на Армијата изминатиов период има реализирано голем број концерти, а многупати и во останатите градови во Републиката. Особено забележителни беа настапите на воените оркестри од армиите на: Република Северна Македонија, Албанија, Хрватска и Словенија во 2023 година; настапот со воениот оркестар на ВС на Албанија по повод 30-годишниот јубилеј

на Армијата; трилатералниот предновогодишен концерт со воените оркестри на Албанија и Хрватска во 2019 година, кога беше и заедничкиот концерт на пет воени оркестри во рамки на активностите за одбележување на „Недела на НАТО“, каде изведби имаа оркестарот на Армијата на САД за Европа, Грција, Словенија и Обединетото Кралство; трилатералниот концерт во 2018 година со воените оркестри на вооружените сили на Република Бугарија и Војската на Црна Гора, а претходно забележителен настап имаа и со воениот оркестар на Република Турција во 2014 година.

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Северна Македонија

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:
м-р Ксенија Митева
(лектор)
Александар Атанасов
(технички уредник на овој број)

Печати:
„Винсет графика“ – Скопје

„ШТИТ“
е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република Северна
Македонија

Излегува од печат еднаш во
месецот и на web-страницата
на Министерството за
одбрана
<https://mod.gov.mk/штит>

10

Комитети и работни тела во НАТО
(COES & CP & VCC & AC)

28

Мултинационалната вежба „Maple Arch 24“

содржина

ШТИТ ■ година XV II ■ број 183 ■ јануари 2025

ИНФО Брифинг за борбената готовност на Армијата.....	6	ИНФО Армија Учество на прославата по повод Националниот ден на Романија и примопредавање на должност на водот во Романија и Бугарија.....	32
На прва линија Реформа на системот за национална безбедност (втор дел).....	10	Вооружување „Iron Sting“ – израелски вооружен систем.....	36
Глобал Обезглавувањето на „Хамас“ – крај на насилствата или нов регионален конфликт.....	14	„Junkers Ju 290“.....	38
Воена едукација Влијанието на бушидо врз воената култура.....	17	Аеродневник Едрилица „Рода“ („Штрк“).....	46
Војувалиште – поле на преживување (5).....	22	Воени музеи Воениот музеј на Бангладеш.....	48
ИНФО Армија Годишно реферирање за статусот на борбената готовност.....	25	Лидери Бернард Монтгомери Челичниот генерал кој го смени текот на војната	52
Вежба Мултинационалната вежба „Maple Arch 24“	28	Уметниците и војната Малиот бојаџија Тинторето.....	54
		Филм „Хемингвеј и Гелхорн“	56

34

Школски борбен авион „L-39NG“

41

„Штит – симбол на сила и тактика

ПИШУВА:

**д-р Жанет
РИСТОВСКА**
Главен и
одговорен
уредник

КОН ОВОЈ БРОЈ

Ойворено и шрансйаренйно и во новайа жодина

Минисйерсйвойо за одбрана и Армијата, како субјектй на сисйемой за одбрана на нашата држава, и изминайава жодина високо койираа на лисйата на инсйишуйи со највисока шрансйаренйносй и ойчейносй во јавносйа и најголема доверба и йочий кај жражанийе. Ова, секако, се должи на исклучийелно добрайа сорабойка со медиумийе како најзначаен факйор за формирање на јавнойо мислење. Прва и основна йремиса на медиумскойо извесйување е да објавува йроверени и објекйивни информации койишйо, секако, ке ги добива од релеванйнийе лица задолжени за односи со јавносйа во рамкийе на инсйишуйиийе.

Во Минисйерсйвойо за одбрана и во Армијата се вработйени лица кои се жрижай за добра сорабойка и за објекйивно информирање на јавносйа за сийе акйивносйи во рамкийе на Минисйерсйвойо и Армијата. Сорабойкайа со новинарийе е исклучийелно добра и сийе акйивносйи шрансйаренйно се сйоделуваай со медиумийе.

Кон крајой на изминайайа жодина, минисйерой за одбрана Владо Мисајловски ги йокани йрейсйавнийи на медиумийе кои се задолжени за секйорой одбрана на заедничко дружење, а воедно и за да одгйовори на нивнийе йрашања и да ги најави йланиранийе йроекий за нареднийой йериод. На заедничкайа средба со уреднийиийе и новинарийе кои ја следай одбраната, која се одржа во йросйорийи на Домой на Армијата во Скопје, минисйерой, йред йрисуйиийе ги йрезентйираше йрийе йриорийейни сйолбови на кои йочива одбраната и Армијата, а шие се сйабилнойо буцейирање, инйензивнайа модернизација и ойремување и развойо на човечкойо кайишйал. Исийо шака, минисйерой Мисајловски најави дека во 2025 жодина Армијата ке се йодмлади со 300 нови йрофесионални војници, со шйо, како шйо рече, се йодобрува и борбенайа жойовносй. На заедничкайа средба на која учесйвуваа и началникой на Генералшйабой на Армијата, генералой Сашко Лафчиски и заменик-минисйеркайа за одбрана Елфей Исмаили, минисйерой йорача дека заеднички донесенайа одлука во НАТО за одвојување на 2 йроценйи од БДП за одбрана е исйочийшувана, а одредбайа за одвојување на 20 йроценйи од одбранбенийой буцей за модернизација е надминайа. „Одбранбенийой буцей за 2025 жодина изнесува 329 милиони евра, од кои над 32%, односно над 106 милиони евра се наменейи за модернизација и ойремување на Армијата. Гледано во однос на 2024 жодина, шйоа се 18 милиони евра йовеке за оваа намена“, изјави минисйерой Мисајловски.

Минисйерой ги информираше йрисуйиийе уредници и новинари и за сийе йроекий за модернизација на Армијата, йри шйо йосочи дека набавкайа на оклойнийе возила „JLTV“ ке биде во шекой на оваа жодина, додека исйовремено во Армијата йреба да йрисйишйнай и оклойнийе возила од шийой „Stryker“. Во 2025 жодина ке йрисйишйнавай и аришлерискийе сисйеми „Боран“, сисйемиийе за йрошйиввоздушна одбрана „Мисйрал“ и друга йридружна ойрема. Во однос на човечкойо кайишйал, минисйерой информираше дека до крајой на 2024 жодина, 99 йроценйи од сийе йобарувања во согласносй со Колекйивнийой догйовор, Законой за вработйени во одбраната и Законой за служба во Армијата се исйлашйени, и дека и во 2025 жодина ке йродолжай да се йочийшувай сийе обврски кон вработйенийе. Минисйерой Мисајловски им се заблагодари на йрейсйавнийи на медиумийе за нивнийой инйерес и за консйрукйивносйа и йорача дека Минисйерсйвойо осйанува целосно ойворено и шрансйаренйно кон јавносйа йреку добрайа сорабойка со йрейсйавнийиийе на медиумийе.

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје

Телефони: 02 3128 276
<https://www.mod.gov.mk/штит>

Ставовите содржани во написите на надворешните соработници не ја презентираат официјалната политика или ставовите на Министерството за одбрана.

ПОЧИТУВАНИ ПРИПАДНИЦИ НА АРМИЈАТА И ВРАБОТЕНИ ВО МО,

Редакцијата на „Штит“ ве охрабрува да ни испраќате написи за позначајните активности и настани во рамките на вашата организациона единица. Вашите написи, информации или репортажи, со соодветни фотографии, можете да ни ги доставите на следните адреси:

zanet.ristovska@mod.gov.mk, stit@mod.gov.mk

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

Енкриптиран VoIP телефон „Aselsan 2121“

Технолошки напредок за безбедни, тактички и стратешки комуникации

Енкриптираниот VoIP телефон „Aselsan 2121“ претставува технолошки напреден уред наменет за безбедни и високозаштитени комуникации, кој има клучна улога во тактички и стратешки системи за команда, контрола, комуникација, компјутери и разузнавање (C4ISR). Дизајниран со фокус на робусност и сигурност, овој телефон поддржува енкриптирани гласовни, IP податочни и видеокомуникации на ист терминал, што го прави мултифункционален уред во согласност со стандардите на НАТО, способен да користи одобрени воени и НАТО алгоритми за енкрипција. Оваа технологија овозможува јасна и енкриптирана комуникација преку тактичките терминали на „Aselsan“, како што се TASMUS терминалите, но и лесна интеграција со NATO VoIP телефони и со комерцијални VoIP уреди. Покрај тоа, телефонот е компатибилен со H.323 и SIP сигнализационски системи и поддржува комерцијални H.323 Gatekeepers, SIP сервери и Gateways, како и енкриптирани комуникации преку Aselsan GSM Encryption Module. Ова го прави уредот многу флексибилен, идеален за различни потреби во комуникацијата. Од технички аспект, „Aselsan 2121“ има исклучително широк опсег на можности за кодирање на гласовни пораки. Поддржува повеќе аудиокодекси, вклучувајќи MELPe, CELP, G.711 и G.729, овозможувајќи приспособливост на квалитетот на звукот, во зависност од средината и конкретните комуникациски барања. Уредот, исто така, е компатибилен со IEEE 802.3af стандарди за напојување

КАТЕГОРИЈА	КАРАКТЕРИСТИКА	ОПИС
Општи информации	Енкриптирани комуникации	Поддржува енкриптирани гласовни, IP податочни и видео комуникации за безбедност во C4ISR системи.
	NATO SCIP стандард	Уредот е во согласност со NATO SCIP стандардите и користи одобрени воени и NATO алгоритми за енкрипција.
Апликации	Јасна/енкриптирана комуникација	Компатибилен со Aselsan TASMUS тактички терминали и NATO VoIP телефони.
	Комерцијални VoIP мрежи	Овозможува комуникација со комерцијални VoIP телефони, H.323 Gatekeepers, SIP Servers и Gateways.
	GSM Encryption Module	Поддржува енкриптирана комуникација со GSM Encryption Module на Aselsan.
Технички спецификации	Сигнализација	Поддржува H.323 и SIP сигнализација.
	Порт за PC конекција	Ethernet 10/100 Mbps за поврзување со PC.
	Гласовно кодирање	MELPe, CELP, G.711, G.729 за високо квалитетна аудио комуникација.
	Напојување преку Ethernet (PoE)	IEEE 802.3af и AC/DC напојување.
	QoS Контрола	IEEE 802.1p/q за подобар квалитет на сервис.
Воени спецификации	Издржливост	Дизајн отпорен на сурови воени услови и усогласен со TACOMS Post 2000.
	Температурен опсег на работа	Од -40°C до +55°C за работа; -40°C до +70°C за складирање.
	Влажност	Издржливост до 95% на +40°C.
Безбедност на уредот	Сигурно бирање	Со вграден национален алгоритам за енкрипција и поддршка на SCIP режим.
	Автентикација	Користи Crypto Ignition Key (CIK) за безбедна автентикација.
	Итно бирање	Копче за итно бришење на податоци за дополнителна безбедност.
Општи карактеристики	VoIP и видеокомуникација	Обезбедува енкриптирани VoIP и видео комуникации во мрежата.
	Кратки пораки (SMS)	Овозможува испраќање на кратки текстуални пораки.
	Кориснички интерфејс	Лесен и пријателски интерфејс, погоден за брзо користење и конфигурирање.
Дополнителни услуги	Управување со повици	Вклучува функции за пренасочување, задржување и трансфер на повици.
	Конференциски повици и мултикаст	Овозможува конференциски повици и Мултикаст со конференциски сервер.
	Идентификација на повикувачот	Поддржува CLIP, CLIR, COLP и COLR услуги за идентификација на повикувачот.

преку Ethernet (PoE), што го прави енергетски ефикасен и лесен за напојување преку мрежната конекција, со можност за контрола на квалитетот на услугата (QoS) преку IEEE 802.1p/q стандарди. Дополнително, функцијата за избегнување на шум ја подобрува звучната јасност, обезбедувајќи непречена комуникација дури и во бучни услови. Како воен уред, „Aselsan 2121“ е дизајниран да издржи најекстремни услови. Неговата робусна конструкција е во согласност со концептот на мрежно-центрирана војна и ги исполнува критериумите TACOMS Post 2000. Температурниот опсег на работа е од -40°C до +55°C, додека опсегот за складирање достигнува до +70°C. Телефонот може да работи во влажни средини со влага до 95% на +40°C, што ја потврдува неговата трајност и издржливост за теренска употреба во различни климатски услови. На полето на безбедноста, Aselsan 2121 има вградена поддршка за сигурно бирање и SCIP (Secure Communications Interoperability Protocol) за безбедни комуникации и поддршка за национален алгоритам за енкрипција. Безбедноста е зајакната со функцијата за автентикација преку Crypto Ignition Key (CIK), што осигурува дека само овластени корисници имаат пристап до уредот. Телефонот има и копче за итно бришење на податоци, што овозможува брзо бришење на чувствителни информации во итни ситуации.

Покрај основните комуникациски функции, „Aselsan 2121“ поддржува VoIP и енкриптирани IP комуникации преку LAN мрежи, како и видеокомуникација и испраќање на кратки пораки (SMS). Корисничкиот интерфејс е дизајниран да биде интуитивен и лесен за употреба, вклучувајќи бирање од телефонски именик, приоритетни повици, трансфер на повици, конференциски разговори, како и multicast-комуникации за емитување на комуникациите на повеќе корисници. Како технолошко решение кое ги надминува стандардите, „Aselsan 2121“ се позиционира како сигурен и софистициран избор за воена и тактичка комуникација. Неговата компатибилност со широк спектар на уреди, неговата функционалност и издржливост и во најтешките услови, го прават овој телефон значаен ресурс за модерните безбедносни и воени мрежи, обезбедувајќи висок степен на доверливост и сигурност на податоците.

м-р Реџеп Мустафовски
м-р Бобан Темелковски

Хаубица „С3“ 105 мм

Хаубицата „С3“ 105 мм е орудие на копнената артилерија, развиена, дизајнирана и произведена од „RDM Manufacturing“ од Ротердам, Холандија. Кон крајот на 1998 година оваа хаубица е ставена во употреба во резервните сили на армијата на Канада. Конструктивните и балистичките особини на оваа хаубица овозможуваат таа да биде способна за употреба на секаков вид земјиште. Хаубицата е наменета за: неутрализирање или уништување на непријателска жива сила и огнени средства во заклон и надвор од заклон; уништување на лесно утврдени бункери и други фортификациски објекти; неутрализирање на непријателска артилерија и минофрлачи; уништување

на непријателски оклопни и моторизирани средства.

Хаубицата е оспособена и за влечење со моторно возило. Брзината на движење на хаубицата закачена на моторно возило е до 50 км на час по добри патишта, а за останатите видови патишта, брзината зависи од квалитетот на патиштата. Оваа хаубица е основа за развој на многу варијанти со калибар 105 мм ширум светот. За оваа хаубица може да се каже дека е карактеристична по својата цевка од 33 калибри и по препознатливата гасна кочница на устата на цевката. Може да ги истрелува сите НАТО 105 мм проектили, како и оние со зголемен дострел до 18 километри. Овој тип хаубица користи полусоединети проектили.

Славчо Кузманоски

ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ХАУБИЦАТА „С3“ 105 ММ	
Конструктивни податоци	
Калибар на цевката	105 мм
Послуга	7
Рок на цевката	7500 куршуми
Максимален дострел	18000 м
Почетна брзина на проектилот	507 м/с
Вертикално поле на дејство	до 1245 илјадити
Хоризонтално поле на дејство	409 илјадити во десно и лево
Тежински податоци	
Тежина на хаубицата во положба за стрелба	2380 кг
Податоци за димензиите	
Должина на хаубицата	7,53 м
Ширина на хаубицата	3,80 м
Висина при елевација на цевката од 89 илјадити	1,6 м
Висина при елевација на цевката од 1245 илјадити	4,56 м
Останати податоци	
Потребно време за подготовка на хаубицата за стрелба	3 минути
Цевка	Еднослојна, зајакната
Тип на затворач	Хоризонтално-клинест
Тип на ударниот механизам	На повлекување
Тип на хидрауличната кочница и Повратник	Хидропневматски, со слободен клип
Тип на лафет	Двокрак

